

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Nemo sibi nascitur
(Ніхто не народжується тільки для себе).
Латинське прислів'я

Людей багато. Дівчинка вивчала їх ноги, не встигаючи глянути в обличчя. Час від часу роззиралася, крутячи навсібіч каштановою голівкою. Вихопивши поглядом когось у натовпі, підбігала, чіплялась рученятами за одєжу та, побачивши здивований погляд незнайомця, розгублено відступала. Нарешті втома безнадійних пошуків зупинила її. Дівчинка стояла посеред тротуару і зосереджено розглядала затиснені кулачки. То крутила перед очима, мов грушки-дулі, то розчепірювала, як жаб'ячі лапки, і бубоніла-бубоніла під ніс, схлипуючи. Спочатку її обминали, проте мимохіть хтось зачепив малу, вона перекрутилася, як дзига, і опинилася у метушливому потоці. Занурена у жаль, пересувалася разом з усіма, не перестаючи сердито бубоніти. Перехожі не дослухались, на що вона нарікала — кожен мав доволі власних клопотів. І тільки біля ратуші до неї підійшов художник, що робив замальовки до картин. Забавне дівчатко відразу привернуло його увагу.

— Мала, привіт! Ти що, загубилася?

Дівчинка глянула на нього спідлоба і сердито відповіла:

— То мій тато загубився, а я не можу його знайти!

Засміявся. Йому сподобалося це мале роздрочене кошеня, яке, перш ніж заговорити, швидко витерло кулачком сльози розпачу — показувало характер! Спостерігши це, художник споважнів і печальним зором митця прочитав долю дівчинки. Чи так воно, чи не так, але момент дуже виразний, шкода втратити.

— Як тебе звати? — запитав лагідно.

— Діана, — мала підняла голівку, і тихе світло надії знову зажеврило в її очах.

— Боже мій, яке ім'я! Яке ім'я! Діаночко, почекай, стій отак. Я зараз. Постій, дівчинко дороженька! Я тебе намалую.

— А ти своїх дітей уже намалював? Ну, чого так дивишся? — зітхнула. — У тебе голос такий — татковий. Добре, я вже не рухаюсь. Малой.

Однак їй забракло терпіння позувати. Довкола було багато такого, що відволікало увагу. Художник на те усміхався, промовляв щось кумедне, показуючи на початку вже роботу. Дівчинка ненадовго зосереджувалася, мов перед об'єктивом фотоапарата. Потім усе повторювалося спочатку.

— Охо-хо, — жартівливо зітхнув художник, — непросто малювати сонячного зайчика — вислизає і вислизає. Та я вже побачив тебе, все одно побачив, отак!

Дівчинка крутнулася на одній нозі і запитала:

— А ти покажеш мій портрет?

— Обов'язково. Ще трохи, Діаночко. Ну, подивись угору. Що там?

— Нічого. Кораблі не літають.

Він знову засміявся: мала фантазерка!

Дівчинка перестала крутитися і уважно глянула на митця.

— Ти малюєш мене чи небо?

— Отак, — зрадів художник, — отак присядь на кріселко і думай собі, що хочеш, але вголос не говори, я потім відгадаю. Добре?

Дівчинка з гідністю сіла в крісло і почала гру. Від тої хвилини ніщо її вже не відволікало. Вона розповідала мовчки нову казку, і кожен порух її душі відображався на виду. Грайливість пустунки, дитяча безпосередність, хитра рішучість киці, хвилива розгубленість поступалися покорі, задумі чи цікавості — і хтозна-звідки по маленькому личку пропливала жіноча печаль. Дивна дівчинка!

Нарешті художник покликав її до себе.

— Ось, глянь. Подобається?

Мала випнула губенята і кивнула головою.

— То тільки олівцем. Але з цього можна зробити чудовий портрет. Ну, тепер...

Художник сягнув рукою у кишеню джинсів. Діана глянула, як він длубається там, і рішуче сказала:

— Не шукай! Цукерка з твоєї кишені мені не смакуватиме. Він аж присів навпочіпки коло химерного дівчати.

— Добре. Послухаю. Не треба то не треба. Але ти таки відбилася від свого тата, і я мушу тобі допомогти.

Вона сумно похитала головою.

— Сам не розумієш, що брешеш.

І це проковтнувши, він зачудовано зітхнув:

— Ну, хтось же тебе шукає?

— Мама. Вона он там.

Дівчинка показала на сіро-білу будівлю універмагу.

І справді, з того боку бігла до них жінка, щось голосно викрикуючи. Модно вбрана, яскрава на виду, вона і без того привертала увагу гарними формами молодого тіла. Це була Інна. Побачивши дочку, зімкнулась на високих підборах і, не втримавши рівноваги, присіла просто на хідник. Каблучок лівого мешта хрусьнув і перекосився. Діана побігла до матері, але та зустріла її лайкою і штурханцями.

— Ти не можеш без пригод, правда? Іти кудись забагла! А тепер, бачиш, що через тебе сталося?

Вона відірвала покалічений підбор і жбурнула у сміттярку. Ступнула крок на безп'ятій обувці, потім гнівно скинула обидві туфельки та спровадила туди ж, за підбором. Роздрочена без міри, шарпнула малу за руку і босоніж рушила до взуттєвої крамниці.

Художник не спускав з них очей. Йому кортіло намалювати ще й маму, але жінка пульсувала люттю так, що й на відстані кришила образ, написаний уявою митця.

Вони всі того хочуть. Лізуть — худі, товсті, круглі, квадратні, недоростки, підстарки, хто має гроші і хто їх лише позичив, щоб хапнути насолоди. Є, що беруть нахабно, ніби для них призначено. Є противнючі лицеміри, що, вдовольнив-

ши плоть, плюють у гріховне джерельце і обзивають нищими словами. Особливо не терпіла жонатих, які закрадалися, крали і втікали, набувши за порогом благопристойного виду. У-у, гидко! Пізнала усе нікчемство людське.

Діана палила цигарку за цигаркою — яка різниця: павільйон просто неба, копти до запаморочення! Віра слухала подругу, але почутим не переймалася. Нащо? Звертати з дороги, яку ґрунтовно утрамбували, щоб потім котитися колобком, намотуючи все більше проблем, — чи не безглуздо? Ех, жаль Дінку: видно, остогидло їй таке життя. А клієнта лю-у-у-би-ти треба! І зареготала.

Діана сплюнула і нахилилась, щоб розтерти високим підбором. Однак, зачепивши край пластикового стола, перевернула розетку зі спеціями.

— А-а, чорт із ними: сіль, перець — хроном в носі вся ця фіґня, що життям зветься! Іди, Вірко, візьми ще пива.

Віра вгамувала прискуватий сміх, посерйознішала:

— Краще картоплю з відбивною. Треба чогось попоїсти.

— Не хочу їсти — пива давай!

— Слухай, може, буде з тебе? Ти від пива жахливо п'янієш.

Діана повільно і грізно, мов мужик з ковбойським норовом, розправила плечі.

— Ну, добре, добре! Не буянь. Я зараз, йду. Маленьке, кажеш? — неохоче підвелася Вірка.

— Ве-е-елике! Велике! І горішки.

Жінка хляпнула у пластикове крісло. Повела головою на всібіч. Проти тенту, під яким спрагло хмеліла, ріс ясен. Подивилася здивовано.

— Ей ти, дерево! Не знаю, як тебе... Тут таке... словом, мені паралельно — ясен ти чи явір. Я нарешті сп'яніла... Нарешті... мені добре. Ха-ха... О, о, як ти уважно слухаєш! І хитаєш великою головою... Ну, як же тебе? Чорт, тільки березу, дуб розрізня-аю, і ще — «в лесу раділась йолачка...» Все... Ні-ні-ні, не сварись! Іч — хилить туди-сюди. Вже й мораль читає. Зараз скажу тобі всю правду: шампанське — лю-у-ублю! Вино — лю-у-ублю! А від пива п'яні-ію! Ха-ха! Не, натурально — від всіх

отих пшикових помий кайфу мало, а тут миттю — буль-буль — і трохи забуття. Ха-ха!

Підійшла Віра з пивом. Поклала дві пачки арахісу і сир.

— Нема тереблених, тільки в кожурі. З легкого закусона взагалі ні... нема. Чого тебе на це місце тягне?

— Іди до чорта! Багато ти розумієш! Тут, може, зароджується життя, ха-ха! — скоро динозаври будуть бі-іг-ікгати. Я з живим розмовляю, бо ми мертві... Поняла? А дерево — ні, дерево живе...

— Яке дерево? Що ти сплітаєш? — стенула плечима Вірка.

— Яке дерево... Гм, ги... Як-ге... Он, через доріжку... Свариться зі мною так клас-сно! О-о, диви, диви: киває — но-но-но... Ха-ха!

— Все — кайф піймала... Дінко, ти звихнута.

Діана реготала, незграбно закидаючи голову назад. Вона вже випила своє пиво і тепер захопилась горіхами, лушила їх без упину. Кидала ядра арахісу в рот, а човники шкаралупи додолу. Навколо столика зарябіло від горішкових кожушків.

Віра роззирнулася — відвідувачів у літньому павільйоні мало, а ті, хто є, здається, не звертають уваги на двох жінок. Однак підійшов офіціант — безвусий хлопчина (мабуть, підробляє, студентик). Мовчки поставив на стіл одноразову тарілочку з фольги.

— Кидайте сміття сюди, — сказав, глянувши на розбурхану Діану, і з гідністю відійшов. Вона оцінила його службовий обов'язок. Стишившись, стала збирати шкаралупи.

— Справді, насвинила. Мені-то все одно, а пацана шкода. Ще заробіток втратить.

Віра не допомагала, лише нервово йорзала та зирила на всі боки. П'яна метушня їй не дуже подобалась. Коли Діана, хитаючись, встала і почала згортати довкола інших столів папірці, опалі з дерев листочки, Віра не витримала:

— Це ж не наше! Сядь! Сядь, кажу! Не показуй шоу!

Але подруга невгавала.

— Треба за собою при-ибр-р-рати. Он дерево киває: но-но... Я ще й отак вмію...

Вона раптом упала на коліна і полізла вигортати якісь лупинки з-під стола. Тих кілька відвідувачів забули про пиво і дивилися на п'яну жінку, пирскаючи у жмені.

— Встань, дурняко, встань негайно!

Діана ніби не чула.

— Зараз, зараз бу-уде дуж-же чи-исто. У вас ще ніколи не було так ладно. Якби не я, ви б тут заср...ся.

Віра не витримала: лайнувшись, пішла геть.

Це зупинило Діану. Вона повільно звелася на рівні, стріпнула долонями і, п'яно приміряючись, щоб точно приземлитись, сіла в крісло.

— Вірка пішла. Дурна Вірка. Так завжди: коли мені добре, вона починає заздрити і втікає. От! А мені, насправді, сумно. Якби Вірка знала, вона б залишилася. Мені кепсько. Чуєш, дерево? Мною хитає, як і твоєю кроною. Хи-илить-хилить! Колише мною, як...

— Як сміттям на воді, — озвався чоловік, що сів за сусідній столик зі своїм пугарем пива.

Діана, розгойдана хмелем, зневажливо глянула на сусіда і вимовила, що було найлегше для спутаного язика:

— Та пішов ти...

А потім стихла. Він теж мовчав. Спрагло ковтнувши хмільного напою, зосереджено спостерігав рух бульбашок у бокалі. Поводив себе так відсторонено, ніби довкола нікого не було. І мимовільної його репліки? Ну, це вже... Діана зачайлася і, не кліпаючи, дивилася на чоловіка. Шкіряна безрукавка поверх білої футболки, акуратно поголене лице. Чимось знайомим війнуло від кремезної постаті. Давно забутий жаль піднявся з глибин і сльозами заросив очі. «Таки п'яна», — прикро вражена розчуленістю, жінка звично хапнула зухвалості. Та бравада їй не допомогла. Зяпнувши у весь рот, Діана знесилено упала лицем на стіл і затисла скроні. Їй таки хотілося плакати! А все він, отой мужик, — сміттям назвав! Встала різко — аж хитнуло столом, і розрядилась несамовито:

— Ти дурак! Ти — лох, барахло, худоба! Дурак! Дурак! Лайно!

Чоловік незворушно вислухав знавіснілу, потім устав і, наблизившись впритул, махнув рукою. Діана інстинктивно затулилась. Та він не ударив, а загорнув розтріпану її голову широкою долонею і притис до шкірянки.

Знову щось озвалося в серці. Дежавю? Коли таке було? І чи з нею? Діана заплакала. Це погасило її навіженство.

Чоловік сів напроти і мовчки поглядав на неї суворо-сумним поглядом. Коли зирнула просто в карі очі, мов протверезіла. Раптом відчула себе зовсім беззахисною. Гарячково видобувала зухвалість, та норов стих. Наважилася відновити розмову.

— Ти хто? — запитала і скривила губи.

Потис плечима:

— Хто я? Людина.

— І я... людина, — вона посміхнулася. — Я простолюдка, простимамко, проститатко! Хаа-а-х-ха!

Він раптом схопив її за руку, урвавши жахкий регіт.

— Перестань! Чуєш, жінко нещасна?!

Діана ледь висмикнула долоню з міцних лап. Та чоловік не відходив. Зігнувшись над нею, мовив майже пошепки:

— Ех, як ви живете? Нічого справжнього! Від жиру казистеся, дурні метелики.

Він пересунув крісло і сів, відгородившись спиною.

Хміль ще тримав Діану за ноги, а в голові проясніло. Нічого справжнього? Нічого справжнього...

— Від жиру, кажеш? — заговорила гарячково й болісно — А хош, я того жиру стоплю тобі трошки, на сковорідку? Хош? Кров'янку їстимеш!

Він ледь розчепив обіруччя і мляво повів рукою, мовляв: дай спокій.

Діана, уважно глянувши на чоловіка, забула про свій жаль. Здавалось, вмить стала тверезою.

— Е, та тобі кепсько! Зажди, я... я... дещо маю...

Вона розціпнула сумочку, видобула якісь таблетки. Безвусий офіціант тут як тут постав зі склянкою води.

— Негазована? — перепитала, хоча бачила: приніс, яку і слід було. Телепатія!..

Йшли алеєю і гомоніли уже зовсім спокійно.

— Ну що, ожив, папа Карло? — запитала бучім насмішкувато, з тривогою заглядаючи в очі.

Він ніяково пересмикнув плечима.

— А ти... протверезіла?

— Ага, — засміялася по-дитячому широко. — Ще тоді, коли репетувала на тебе, як дурна. А потім... коли побачила, що тобі погано. Тепер о'кей, правда?

— Та от, бачиш... По чім знала, як мені допомогти?

— Перша допомога клієнтам — засвоїла на „відмінно”, — жартівливо відрапортувала.

А він спохмурнів.

— Чому не покинеш того ремесла? Це ж...

Діана нетерпляче смикнула його за рукав.

— Знаю. Не говори. Що ти можеш сказати? У своєму житті я вже переступила межу незворотності. І — ні-і-чо-го не можу виправити.

Злякавшись сповідальних ноток у голосі, різко завернула до звичної іронії:

— А втім, я би могла ще стати... кілером!

Від її силуваного сміху чоловіка пересмикнуло. Діана не зважала — спішила виговоритися:

— Так, стріляла б з великим задоволенням! У дурнів, що лицемірять — догоджають сильнішому, у гвалтівників, в усю ту садистську наволоч. Випустила б цілу обойму по голих задах дуреп, що псують собі життя... як-от я... Так-так, це все треба знищувати!

— Не тиш себе помстою. Найчастіше вона досягає невинних.

— І таке є... — Діана подумала про себе. — Тому досі не стріляю.

Напружено хихнула, та, боячись розколоти довіру, квапливо стерла з уст смішок разом із помадою. Він слухав, а тому їй хотілося розповідати про все, що на душі залягло.

— Мені було зовсім погано. Шукала, чим би себе пристукнути — осточортіло життя. А тепер — майже спокійна.

Знову спробувала засміятися. Справді: який то спокій? Усе, що мучило, тепер забилося в глибину і ние.

— Я б хотів допомогти, але ... Ти вже доросла — не брати ж тебе до Бистрянки!

— Куди-куди?

— Нащо питаєш? Не треба тобі нічого, поки так житимеш.

— А ти, папа Карло, мене заміж візьми, — мовила блазнювати і знову неприродно хихнула — не то сміхом, не то стогоном.

— Замолода для мене, — серйозно відповів і, уважно глянувши на її спотворений гримасою вид, мовив: — Я вже обпікся раз. По наївності думав: любов'ю можна все очистити, але помилився.

— А може, не любив?

— Що ти знаєш про любов! — вимовив з гіркотою.

Зупинився, поклав на стовбур берези долоні, ніби притулювся до рідного плеча. Діану мов пришпилило. Лайливі слова, якими вона звикла і наступати, і захищатися, тепер навіть не добігли до уст. З усього мовленого незнайомцем вона схопила тільки докір. Голова пішла обертом, Діана заточилася і, щоб опанувати себе, зробила непевний крок уперед.

— Ти... — видихнула і, дряпнувши по шкіряному лоску його вбрання, приглушено мовила: — Хто ти такий, щоб дорікати! Справді, хто ти?

Зітхнувши, глянув сумно-сумно.

— Ну, фермер я. Просто фермер!

Діана розчаровано:

— Розіграєш, да? Я взагалі спочатку подумала, що ти... ну... районний прокурор.

Вона схопилася, але пізно.

— Даремні ці розмови — шкодую! Ось тобі, мамутатко людино, тримай!

І втиснув їй у жменю якусь картинку, а сам звернув на доріжку, що вела до автостоянки.

Діана плюнула і подивилася глузливо вслід. Хай. Усе правильно. Дядя — фермер, видно, що освічений, любить село. Дядя дуже правильний. А вона — ні. Що таке село — не знає. Освіта — вища нескінченна (саме так!), спосіб життя — аморальний.

Нащо стільки пробазарила намарно? Так би ще кайфувала від пивного хмелю і з деревом своїм розмовляла.

Діана звернула на головну алею. Намацавши в кишені ламінований крайчик, вийняла дарунок. Скривилася: це був образок. Брешуть дядечки! Не йме віри нікому. Ось і цей: удає з себе праведного теслю, а сам, може, ще більше грішний, ніж вона. Такі повчителі її дратують. Звідки у них правильність? Лицемірить мужик! Не бідний, видно з прикиду. А чи фермер взагалі? Дуже вже модні шмотки на ньому... Добре виголене лице побризкане не з дешевої пляшечки «Русский лес», а чимось крутішим. Втім, хтойзна, що це за тип!

Діана спохмурніла. Згадала мамині мимовільні репліки, які-то і спогадами важко назвати. Маскувалася все життя, щоб нічого не сказати дочці про батька. А може, це він?! Діана зупинилася. Гаряча млойкість огорнула серце. Татку, таточку-у-у...

Ні, уже не закричить так на весь світ, навіть підкошена хмелем, не закричить — стримає той чистий голос, бо давно не дитина. Чому мацьопство хоче татка-мами, а татки-мами залишають те мацьопство напризволяще? Вирішують дорослі проблеми, переймаються важливими справами, прагнуть насолоди. Діти їм у цьому на заваді. Тату, та...

Нема чого фантазувати. Ніякий це не тато. Ха-ха, захотілося батечка побачити? Нав'язлива ідея. Нема у тебе нікого, Дінко! Якби і був татуньо, то з синців не вилазила б. Або гірше — забирав би гроші і пропивав. Не треба такого батька! Ха-ха, Дінко, невже тебе ще може щось розчудити? Ти маєш бути як дорога, по якій товчуться, і товчуться, і товчуться — на те дорога! Зробила їм кілька аварій, чорт забирай! — тішся, Діано! Але... Утрамбували всі почуття — дорога ж бо!

Жінка пристукнула підбором і вголос вилаялася. Не до речі вліз той мужик у її настрій. Чому приклеївся, а потім взявся мораль читати? Вона знову мимохить торкнула ламінований кутик. Ех, якби-то! Якби-то могла повірити в цьому житті хоч у що-небудь! Надивилася — все нікчемство людське, з тою тільки різницею, що одні гарно п'ють-їдять-одягаються, інші на те не мають грошей. Ось мовлять — «проста людина». А що таке «проста»? Затуркана працею? Такій і справді не до фокусів.

Сіла на лавку. Прочитала текст на зворотній стороні об-разка — і ще більше охопив її жаль. Де блаженство спокою? А долина сліз?

Просто перед нею — галявина з декоративними фігурами, що завмерли, плазуючи по землі, хоч над ними стільки блакитного простору. Діана тоскно глянула в небо і мало не заплакала: ну, як себе порятувати — стрибнути на коня, що возить дітей алеями парку, і втекти? Відпливти разом із хмаринкою, позолоченою сонцем, кудись — далеко-далеко від цієї долини сліз? Вкотре намацала дарунок Теслі — таке ім'я дала фермеру в шкіряній безрукавці. Дивилася і подумки глузувала: наївний дядько! Хіба клаптик ламінованого паперу може чогось суттєвого вартувати? Ще раз ковзула поглядом по тексту — нічого недопетрала, тільки «долину сліз» і зачепила. Це ж треба так сказати: долина сліз!..

Було не раз. Пізній телефонний дзвінок підняв її з ліжка. Діана швидко одягнулася. Глянула у вікно: біля під'їзду тьмяно світило «шашечками» таксі. Вітер гнав темним асфальтом листя і брижив вогні ліхтарів, що відбивались у калюжах. Плечі пересмикнуло холодом. Нехіть, яку відчула Діана, викочуючись з теплої постелі, тепер скувала її невидимим ланцюгом. Вагалась хвилину, потім скинула з себе плащ і разом із сумочкою жбурнула на стіл. Нікуди вона не поїде, поки... Заварила міцну каву, хлопнула до чашки коньяку. Піла ковточками, затягуючись сигарекою.

Так вже було не раз... Але уперше їй не хотілося пірнати в ніч. Якесь тривожне передчуття кололо груди. Нестримно хотілося сидіти так хоч би й до ранку! Тупо зирити на присмеркові силуети сонного міста за кухонним вікном, облікати кавою губи і відчувати приємний лоскіт цигаркового диму у ніздрях.

Телефонний дзвінок холодним душем бризнув на обважнілі повіки.

— Дінка, блін! Ти де застрягла? Клієнт хвилюється. Що сталося?